

Aleg 96

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 9. lutego 1912 r. powziął Wysoki Sejm w sprawie sprzedaży soli krajowej następujące uchwały:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 7. września 1910 LW. 103.035 i z dnia 16. grudnia 1911 LW. 107.070 przyjmuje Sejm do wiadomości, a zarazem udziela mu absolutoryum z rachunków krajowego funduszu solnego za r. 1909 i 1910.

II. Sejm przyznaje:

1. Etatowym urzędnikom Krajowego Zarządu sprzedaży soli, mającym siedzibę we Lwowie, zamiast dotychczasowych, następujące dodatki aktywalne:

w randze	VI.	1840	koron	rocznie
"	"	VIII.	1380	" "
"	"	IX.	1200	" "
"	"	X.	960	" "
"	"	XI.	720	" "
"	"	XII.	720	" "

2. Aplikantom i dyetaryuszom zawodowym Krajowego Zarządu sprzedaży soli, mającym siedzibę we Lwowie, czasowy dodatek drożyzniany na przeciąg roku 1912, w wysokości 15% ich poborów, płatny w ratach miesięcznych.

3. Etatowym urzędnikom Krajowego Zarządu sprzedaży soli prawo do pełnej emerytury po 35 latach służby, policzalnych do emerytury.

4. Urzędnicy i studzy obowiązani są do składania dodatkowego rocznego przyczynku, składanego przez urzędników etatowych krajowych, w myśl uchwały Sejmu z dnia 16. marca 1907.

5. Sejm postanawia, że urzędnik Krajowego Zarządu sprzedaży soli, który ukończył 60-ty rok życia, nie może postąpić do płacy wyższego stopnia.

6. Urzędnicy i studzy Krajowego Zarządu sprzedaży soli nie mogą sobie rościć żadnej pretensyi do zaopatrzenia z funduszu krajowego, lecz jedynie z odsetek funduszu emerytalnego solnego.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) Ażeby utrzymał nadal we Wieliczce wydawanie jadalnej soli kamiennej do sprzedaży i po zaprowadzeniu tam fabrykacji soli warzonki — a sortowanie i przemiałanie soli kamiennej, ażeby oddał Wydziałowi krajowemu w taki sam sposób, jak w Bochni.

b) Ponawiając uchwałę z 3. listopada 1904, 13. listopada 1907, 7. marca 1908 i 3. lutego 1910, Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wyjednał oddanie eksploatacji pokładów i źródeł solnych w Galicyi w zarząd albo dzierżawę kraju za odpowiedniem ubezpieczeniem dochodów, tudzież spełnianiem zobowiązań c. k. Skarbu państwa z tytułu monopolu.

Ilość pobranej soli wszelkich odmian.

1. W r. 1911 pobrał Wydział krajowy następujące ilości soli:

a) Warzonki:

b) Soli kamiennej:

w miesiącu	styczniu	36.626 metr. centn.	15.716 metr. centn.
	lutym	37.399 " "	13.452 " "
	marcu	43.007 " "	15.258 " "
	kwietniu	36.640 " "	12.422 " "
	maju	40.086 " "	14.624 " "
	czerwcu	38.756 " "	12.456 " "
	lipcu	48.471 " "	13.977 " "
	sierpniu	47.214 " "	15.184 " "
	wrześniu	46.440 " "	13.589 " "
	październiku	53.716 " "	16.583 " "
	listopadzie	56.855 " "	16.009 " "
	grudniu	45.105 " "	14.589 " "

530.315 metr. centn. 173.859 metr. centn.

c) soli bydłowej 24.407 metr. centn.

d) kainitu 166.755 metr. centn.

W porównaniu z rokiem poprzednim pobrał Krajowy Zarząd sprzedaży soli:

a) warzonki więcej o 31.172 metr. centn.

b) kamiennej " o 19.196 " "

c) bydłowej " o 2.385 " "

d) kainitu " o 19.377 " "

2. W roku 1912 pobraliśmy:

a) Warzonki:

b) Soli kamiennej:

w miesiącu	styczniu	40.891 metr. centn.	18.772 metr. centn.
	lutym	38.961 " "	14.755 " "
	marcu	43.264 " "	12.743 " "
	kwietniu	36.847 " "	10.795 " "
	maju	40.867 " "	13.433 " "
	czerwcu	38.913 " "	12.023 " "
	lipcu	42.785 " "	13.130 " "
	sierpniu	47.890 " "	12.018 " "
	wrześniu	50.606 " "	13.619 " "
	październiku	53.458 " "	11.618 " "
	listopadzie	51.088 " "	20.016 " "
	grudniu	49.033 " "	11.882 " "

534.603 metr. centn. 164.804 metr. centn.

c) soli bydlęcej 24.903 metr. centn.

d) kainitu 163.655 metr. centn.

W porównaniu z rokiem poprzednim pobrał Krajowy Zarząd sprzedaży soli:

a)	soli warzonki	o 4.288	metr. centn.	więcej.
b)	" kamiennej	o 9.055	" "	mniej.
c)	" bydlęcej	o 495.50	" "	więcej.
d)	kainitu	o 3.100	" "	mniej.

W okresie czasu, ubiegłego od ostatniego naszego sprawozdania, nie zaszły w organizacyi sprzedaży soli żadne ważniejsze zmiany — rozwija się ona prawidłowo przez tworzenie coraz większej liczby filii sprzedaży soli, która obecnie przekroczyła cyfrę 9.000 i przestrzeganie, aby filie te jak najlepiej funkcjonowały.

Niestety, w roku bieżącym, ucierpiała organizacya sprzedaży soli z powodu niezwykłego zniszczenia dróg i przerw w komunikacyi kolejowej — a następnie z powodu obniżenia produkcji soli warzonki.

Wskutek nadmiernego podskoczenia cen ropy, którą utrzymywano ruch we wszystkich warzelniach z wyjątkiem delatyńskiej, kosowskiej i łancyńskiej, zarządził c. k. Skarb państwa w czerwcu b. r. przemianę opału ropnego na węglowy, przystępując do budowy t. zw. generatorów systemu inżyniera Hellera, gdzie prażący się węgiel wytwarza gazy, które odprowadzone podziemnymi kanałami i zapalane u ich wylotów, ogrzewają panwie i suszą sformowaną w topki sól.

Ponieważ użycie generatorów do celów produkcji soli nie było jeszcze nigdy zastosowane, jakkolwiek same generatory gazu już swoją użyteczność i sprawność w świecie przemysłowym udowodniły, musiał c. k. Skarb łamać się z przeszkodami, jakie przedstawia wprowadzenie rzeczy nowej u nas — gdy zaś wysoce niepomyślny dla wszelkich budowlani stan pogody tegorocznej i trudności, jakie przedstawia wprowadzenie wszelkiej zmiany wśród konserwatywnie usposobionej rzeszy robotniczej, wpłynęły na opóźnienie robót, spadła produkcya soli warzonki w wysokim stopniu tak, że w miesiącu sierpniu, wżeśniu i październiku musiał Wydział krajowy dla zapobieżenia braku soli nadsyłać do wschodniej części kraju sól kamienną z Bochni i Wieliczki. Nowa nieznaną w tej części kraju sól wywołała wśród ludności pewnego rodzaju zamieszanie — tem bardziej, że niesumienni spekulanci, zaczęli rozszerzać wieści, iż sól warzonka już więcej nie będzie wyrabiana i wykupywali równocześnie sól warzonkę z zastępstw krajowych. Pomimo tego, że krajowy Zarząd sprzedaży soli ogłoszeniami we wszystkich pismach oraz okólnikami do wszystkich gmin, Wydziałów powiatowych, straży skarbowej i żandarmeryi, przeciwdziałał nadużyciom, nie obyło się bez tego, że w czasie tym w niektórych miejscowościach kraju ludność, która pragnęła mieć sól warzonkę, obawiając się, że podawane jej do zakupna przez prywatnych przekupniów topki są ostatnimi, topki te przepłacała.

Obecnie sytuacya zmieniała się na lepsze — warzelnie, przezwyciężywszy pierwsze trudności, zbliżają się do normalnej swojej produkcji, tak, że jest uzasadniona nadzieja, iż w połowie listopada ustanie potrzeba zaopatrywania ludności wschodniej części kraju solą kamienną.

Przesilenie polityczne i klęski elementarne, nawiedzające nasz kraj niemal bez przerwy od października ubiegłego roku, a w ich następstwie, przesilenie finansowe i gospodarcze spowodowały przy równoczesnem podniesieniu cen w innych kierunkach także podrożenie dowozu kołowego soli, wskutek czego zastępstwa solne gromadnie i natarczywie poczęły się domagać rewizyi ceny nabycia soli i jej niższenia odpowiednio do zmienionych stosunków. Nie mając funduszków wystarczających na uwzględnienie tych mnogich żądań, a uznając ze względu na dobro organizacyi potrzebę tego niższenia, rozpoczął Wydział krajowy starania około uzyskania u c. k. Skarbu państwa pomocy w postaci zwiększo-

nego kredytu na sól, co pozwoliłoby na zarządzenie złemu. Wydział krajowy nie wątpi, że c. k. Rząd przedstawi w tej sprawie w całości uwzględni.

Sól kamienna.

W sprawozdaniu naszym z dnia 16. grudnia 1911, L. 170.070, zdając sprawę o oddaniu nam przez c. k. Skarb prawa przebiegania soli bocheńskiej, nadmieniliśmy, że czynimy zabiegi celem otrzymania tego prawa także w salinie wielickiej, tembardziej, że w krótkim czasie nastąpi wprowadzenie soli warzonki, t. z. soli stołowej, która ze względu na jej jakość, jak i ze względu na cenę, będzie mogła być uważaną za sól zbyt kowną. Wydział krajowy może dziś już zawiadomić Wysoki Sejm, że c. k. Ministerstwo Skarbu powierzyło reskryptem z dnia 18. lipca 1913 L. 81929/911 krajowemu zarządowi sprzedaż soli sortowanie soli kamiennej i wyrabianie z wysortowanej, na sól jadalną nienadającej się soli, soli bydłowej. To zarządzenie podobne do zarządzenia, które z korzyścią dla ludności wprowadzono już od paru lat w Bochni, czyni zadość uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 9. lutego 1912 i zapewni ludności sól kamienną jadalną odpowiedniej jakości. Od czasu wydawania soli „stołowej“ będzie krajowy Zarząd sprzedaż soli mógł sprzedawać w swoich składach i filiach składów sól kamienną o lepszej niż dotychczasowa jakości, po cenie dotychczasowej, t. j. 20 gr. za 1 kg. w opakowaniu — obok soli zbyt kownej, której cenę dopiero po rozpoczęciu jej produkcji będziemy mogli oznaczyć. Celem umożliwienia przeróbki soli w taki sam sposób jak w Bochni, zarządza Wydział krajowy w młynie wielickim odpowiednie inwestycje.

Sprawa soli potasowych.

Z zadowoleniem może Wydział krajowy donieść Wysokiemu Sejmowi, że sprawa eksploatacji soli potasowych, które Wysoki Sejm od tylu lat tak gorąco się interesował, weszła na bardzo pomyślne tory, dzięki temu, że JE. Pan Minister Skarbu zabiegom Wydziału krajowego w tej sprawie, na podstawie uchwał sejmowych poczynionym, jak najżyczliwszego udzielił poparcia.

W sprawozdaniach swoich z dnia 7. września 1910 L. 103.035, z dnia 16. grudnia 1911 L. 170.070 i z dnia 13. września 1912 L. 137.717 zdał Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę z ówczesnego stanu rzeczy, stworzonego wystąpieniem prywatnego towarzystwa, Spółki z ogr. por. „Kali“, która przeprowadziwszy uznanie soli potasowych jako minerału zastrzeżonego, obłożyła wyłączeniami górnictwami przeszło 3.000 kilometrów kwadratowych — i po wysłuchaniu przez c. k. Ministerstwo Skarbu opinii Wydziału krajowego co do uznania pożyteczności tego towarzystwa, otrzymała od tegoż Ministerstwa trzydziestoletnią koncesję, zmienioną następnie na pięćdziesięcioletnią, na eksploataowanie soli potasowych na zastrzeżonych przez siebie terenach, przy czem otrzymała zasadnicze zezwolenie c. k. Ministerstwa na współużywanie t. z. „Nowego Szybu“ na salinie kałuskiej. Szyb ten został wybity w pokładzie sylwinu, a jest odległy o stokilkadziesiąt metrów od granicy terenów towarzystwa, za którą bezpośrednio, według wszelkich przypuszczeń, powinno się znajdować przedłużenie pokładu, stwierdzonego w wymienionym wyżej szybie.

Jako jeden z najgłówniejszych warunków uznania koncesji za rzecz pożyteczności krajowej, zastrzegł Wydział krajowy sfinansowanie sprawy przez Bank przemysłowy, jako instytucję krajową, do tego najwięcej powołaną.

Gdy jednak nie przychodziło między Bankiem przemysłowym a spółką „Kali“ przez czas dłuższy do stanowczego układu i zachodziła obawa, że sprawa eksploatacji soli potasowych może przejść w ręce niekrajowe, gdy następnie doszło do wiadomości Wydziału krajowego, że Spółka „Kali“ zabiega o zezwolenie na eksploatację soli na terenie salinarnym, przypomniał Wydział krajowy c. k. Ministerstwu Skarbu wszystkie odnoszące się do tej sprawy uchwały sejmowe, a przede wszystkim uchwałę sejmową z r. 1905 — i prosił o uwzględnienie tych uchwał, jeżeliby c. k. Skarb miał zamiar wogóle powierzyć komukolwiek eksploatację soli potasowych.

Wobec tego, że Spółka „Kali“ miała przyznane przez c. k. Skarb prawo współużywania najważniejszego szybu kałuskiego, który miał doprowadzić ją do pokładów, oczekiwanych na terenach Spółki, a który to szyb dla eksploatacji soli potasowych na terenach salinarnych jest potrzebnym, wobec tego dalej, że Spółka ta już posiadała korzystną koncesję, w końcu, że posiadała wyłączności górnicze w całej tej części kraju, w której można spodziewać się pokładów soli

potasowych, uważał Wydział krajowy za potrzebne i korzystne, wejść w układy ze Spółką, skoro się ona z tą propozycją do Wydziału krajowego zgłosiła.

Najważniejszym powodem do wejścia w układy ze Spółką było to, że kraj w ten sposób ująć może w swoje ręce wpływ na wyłączną eksploatację soli potasowych w całym kraju, i tem samym, zabezpieczając ten dział przemysłu górniczego przed możliwem przejściem w obce ręce, zapewnić go dla kraju.

Pierwotnie było planowaniem zawiązanie spółki udziałowej pomiędzy funduszem krajowym a „Kali“, układ ten jednak, gdy już był prawie gotowym, został przez „Kali“ z powodów Wydziałowi krajowemu bliżej nieznanym zerwanym.

Wskutek tego, po dłuższych pertraktacjach, przyszło do nowej umowy, mocą której Wydział krajowy, Bank przemysłowy i Spółka „Kali“ stwarzają akcyjne towarzystwo, z udziałem kraju w trzech szóstych, Banku przemysłowego w dwóch szóstych, „Kali“ w jednej szóstej części.

Kraj wnosi do towarzystwa jako aport prawo eksploatacji soli potasowych na terenach salinarnych w takiej rozciągłości, w jakiej ją miał od c. k. Skarbu otrzymać, Spółka „Kali“ nabytą koncesję i swoje wyłączności górnicze.

Kapitał, którego wysokość miał prawo oznaczyć Wydział krajowy, może być w razie potrzeby i rozwoju przedsiębiorstwa podniesiony do sześciu, względnie dziewięciu milionów koron, z których jedną trzecią stanowią będą akcje zakładowe, dwie trzecie zaś akcje pierwszeństwa.

Według przypuszczalnych obliczeń pierwsza emisja nie przeniesie kwoty dwóch milionów.

Wysłana przez Wydział krajowy dla zbadania pokładów kałuskich komisja, złożona z p. p. Bartoneca, Niedźwieckiego, Schimitzka, Syroczyńskiego i Szumskiego, stwierdziła, iż pokłady te są tak silne, a jakość soli potasowych tak wartościowa, że nie może być o tem mowy, aby fundusz krajowy na jakiegokolwiek w tych warunkach narażony był niebezpieczeństwo. Oprócz tej komisji, czyniono także inne liczne ekspertyzy — pomiędzy innymi przez dwóch wybitnych znawców specjalistów niemieckich, których opinia wypadła również w ten sposób, iż stwierdziła, że sole potasowe w Kałuszu są godne odbudowy i że robiąc zamierzone wkłady w kopalnię i urządzenia młyna, magazynów etc. nie popełnia się ryzyka.

Akcyje zakładowe, które mają wynosić $\frac{1}{3}$ kapitału akcyjnego przypadają w połowie krajowi, w połowie Spółce „Kali“, w zamian za aporty przez nich przyniesione — akcyje pierwszeństwa stanowiące właściwy kapitał inwestycyjny rozdzielone będą po połowie między kraj i Bank przemysłowy.

Dnia 10. września 1912 otrzymał Wydział krajowy pismo c. k. Ministerstwa skarbu, którem przyjmuje ono zasadniczo ofertę, wniesioną przez Wydział krajowy na prawo eksploatacji soli potasowych na terenie salinarnym w Kałuszu. Wydział krajowy otrzymuje prawo eksploatacji wszystkich na salinie kałuskiej znajdujących się soli potasowych, począwszy od już odkrytych pokładów, przyczem może używać zbudowanego już przez c. k. Skarb. N. Szybu za opłatą odpowiedniego czynszu. Od jednego metrycznego centnara wydobytego i sprzedanego czystego potasu (K_2O) opłacać będzie Wydział krajowy c. k. Skarbowi, jako właścicielowi kwotę 1 kor. Wysokość tej opłaty ulegać będzie co jakiś czas rewizji i ewentualnie będzie na korzyść Skarbu lub kraju zmieniana. Wydziałowi krajowemu oddaje c. k. Skarb do dyspozycji miejsce potrzebne na zbudowanie odpowiednich budynków, mających pomieścić maszyny dobywcze i młyny solne, oraz prawo współużywania szybu za opłatą 30.000 K rocznie, zmniejszonej następnie na 20.000 K.

W myśl warunków nadanej przez c. k. Rząd koncesyi obowiązującej będą w Galicyi i dla krajów korony austriackiej tak zwane „ceny wewnętrzne“, oznaczone ustawą niemiecką z dnia 25. maja 1910. dla krajów należących do Rzeszy niemieckiej, to znaczy, że rolnictwo krajowe, pomimo tego, że Wydział krajowy traktuje to przedsiębiorstwo jako przedsiębiorstwo mające przynieść zyski krajowi, otrzymywać będzie sole potasowe krajowe znacznie taniej niż sole potasowe niemieckie tej samej jakości.

Zaraz po zasadniczem oświadczeniu się c. k. Ministerstwa skarbu co do tej sprawy, zajął się krajowy Zarząd sprzedaży soli, z pomocą zawodowych sił,

a mianowicie górników, mechaników i architektów, wypracowaniem planów urządzeń kopalnianych i tak zwanych światowych dla eksploatacji soli potasowych. Plany te zostały wykonane po dokładnem przestudyowaniu przedmiotu i licznych podróżach do fabryk i kopalni niemieckich, podjętych przez projektantów.

Równocześnie przygotował Bank przemysłowy projekt statutu Towarzystwa, który po należytem przedyskutowaniu został przedłożony władzom do zatwierdzenia.

Według układów ma przyszła Rada Nadzorcza towarzystwa składać się z sześciu członków z prezesem na czele. Trzech członków i prezesa powołuje Wydział krajowy, dwóch Bank przemysłowy, jednego spółka „Kali“. Aby o ile możności wyzyskać czas i przyspieszyć eksploatację tego dla rolnictwa tak ważnego produktu, porozumiał się Wydział krajowy z grupami tworzącymi akcyjne Towarzystwo eksploatacji soli potasowych co do natychmiastowego rozpoczęcia działalności przygotowawczych. W tym celu uważał Wydział krajowy za rzecz najodpowiedniejszą, powołać do życia tymczasowy komitet wykonawczy, składający się z desygnowanych przez pojedyncze grupy osobistości, przeznaczonych przez te grupy do brania udziału w Radzie nadzorczej, która po ukonstytuowaniu się towarzystwa zostanie na mocy statutu powołaną. Po zgodzeniu się wszystkich trzech grup na ten wniosek rozpoczął komitet swoje czynności posiedzeniem w dniu 24. kwietnia 1913. odbytem.

Do Komitetu powołano ze strony Wydziału krajowego posła hr. Franciszka Zamoyskiego, jako prezesa, posłów Dr. Władysława Jahla i Jana Kiweluka, i radcę Wydziału krajowego p. Dr. Stanisława Miziewicza jako członków przyszłej Rady nadzorczej. Bank przemysłowy desygnował do Komitetu przyszłych członków Rady nadzorczej p. Maksyma Krassny'ego i p. Stanisława Karłowskiego, Spółka „Kali“ zaś, po zrzeczeniu się pierwotnie na tę godność powołanego p. Maryana Jaroszyńskiego, p. Tomisława Jędrzejowicza. Komitet ukonstytuował się, wybierając wiceprezesami pp. Dr. Władysława Jahla i Maksyma Krassny'ego, oraz Komitet ściślejszy, złożony z prezydium i pp. Dra Stanisława Miziewicza i Stanisława Karłowskiego. Dyrekcję towarzystwa powierzono p. Adamowi Łahoeińskiemu, kierownictwo kopalni zaś inżynierowi górniczemu, p. Józefowi Turkiewiczowi, starszemu komisarzowi salinarnemu. Delegatem do Dyrekcji ustanowiono p. Dr. Stanisława Miziewicza, kierownika biura solnego.

Zaraz na pierwszym posiedzeniu Komitetu wykonawczego przedłożył krajowy Zarząd sprzedaży soli plany ruchu kopalni i wymienione wyżej plany budowli i urządzeń, z wnioskiem oddania ich pod krytykę rzeczoznawców celem orzeczenia, czy mogą one być użyte jako podstawa do zamierzonych inwestycji. Plany te badane przez krajowych i zagranicznych rzeczoznawców uznane zostały z nieznaczniemi zmianami za odpowiednie — z przyczyn jednak od Wydziału krajowego niezależnych ekspertyza ta opóźniła się tak dalece, że budowa mogła być oddana przedsiębiorstwu dopiero z końcem czerwea br. — główne zaś maszyny i urządzenia zamówiono dopiero w połowie sierpnia b. r.

Wykonanie budynków według planów architektów pp. Antoniego Zaremby i Aleksandra Malinowskiego, zostało oddane po rozpisaniu ograniczonego konkursu pp. Meisnerowi i Damasce — dostarczenie kotłów, motorów, wieży dobywczej itp. firmie L. Zieleniewski w Krakowie, z upoważnieniem do wykonania tych robót, których fabryka sama nie mogłaby dostarczyć, w innych fabrykach. Zamówienia maszynowe poczyniono przy interwencji p. Antoniego Schimitzka, dyrektora kopalni w Sierszy. Dostawę maszynowych urządzeń dla młyna i magazynu oddane zostały firmie Amme, Giesecke, Konegen w Brunświku, która jest właścicielką patentu na użyte przy tem urządzeniu młyny systemu „Titan“. Nadzór nad wykonaniem urządzenia młyna i magazynu oddano p. Władysławowi Ostachowiczowi, który użyty kilkakrotnie przy dostarczaniu odpowiadających obecnym wymaganiom urządzeń dla młyna solnego w Bochni i Wieliczce, zapoznał się dokładnie z techniką tych urządzeń, a po odbyciu kilkakrotnych podróży do Niemiec i zapoznaniu się z tamtejszymi młynami soli potasowych, przedłożył krajowemu Zarządowi sprzedaży soli projekt urządzenia dla Kałusza urządzeń maszynowych, wypracowany w porozumieniu z Krajowym Zarządem sprzedaży soli.

Kierownictwo i nadzór nad budową objął kierownik krajowego biura budowlanego, p. arch. Adolf Kamiembrodzki.

Opóźnienie ekspertyzy w zbadaniu planów, jak i opady tegoroczne przeciągnęły roboty tak, że trudno myśleć o wyzyskaniu sezonu wiosennego. Pragnąc jednak o ile możności jak najrychlej przysposobić dla rolnictwa krajowego sole potasowe wyższoprocentowe, udał się Wydział krajowy, po porozumieniu się z towarzystwem eksploatacyi soli potasowych, z prośbą do c. k. Ministerstwa skarbu, aby już teraz oddało Wydziałowi krajowemu, względnie towarzystwu produkeyi kaimitu, a zarazem zezwoliło, ażeby z pomocą dotychczasowych skarbowych urzędzeń górniczych i młyńskich można było wydobywać i przemieniać wyżej procentowe sole potasowe, znajdujące się w oddanej Wydziałowi krajowemu części kopalni. To zarządzenie, które spotkało się z wielką życzliwością ze strony c. k. Ministerstwa, a które prawdopodobnie już od 15. listopada b. r. wejdzie w życie, będzie przedstawiało potrójną korzyść. Po pierwsze umożliwi ono nieprzerwany ciąg produkeyi kaimitu — po drugie pozwoli na wprowadzenie na targ krajowy, a częściowo i zagraniczny już w najbliższym czasie soli wyżej procentowych, w końcu przez rozpoczęcie robót w kopalni przygotuje tę kopalnię w ten sposób, że z chwilą puszczenia w ruch nowych urzędzeń maszynowych, obliczonych na większą skalę, niż dzisiejsze urzędzenia skarbowe, będzie można te urzędzenia odpowiednio wykorzystać.

Powstające towarzystwo ma zamiar poszukiwać soli także na innych, poza Kałuszem położonych terenach, zajętych wyłącznościami górniczymi — i w tym celu wchodzi w stosunki z Towarzystwem przedsiębiorstw górniczych w Krakowie, któremu powierza wiercenia poszukiwawcze, zobowiązując je do przygotowania w jak najkrótszym czasie odpowiednio wykształconych sił technicznych.

W całej sprawie eksploatacyi soli potasowych, co do której poczyniliśmy tak poważne zarządzenia, miał Wydział krajowy na oku to, że Wysoki Sejm licznymi uchwałami zasadniczo oświadczył się za bezpośrednim wzięciem udziału ze strony kraju w eksploatacyi tych soli, jako produktu dla rozwoju rolnictwa krajowego niezbędnego. Wydział krajowy rozumiał to polecenie w ten sposób, że sprawę tę o ile możności jak najśilniej ma ująć w swoje ręce, tak, ażeby przyniosła ona nietylko pożytek rolnictwu krajowemu, ale także bezpośrednią korzyść przez zapewnienie krajowi, o ile możności, jak najpoważniejszego dochodu.

Wobec tego, że sprawa ta znajdowała się kilkakrotnie w tem stadyum, iż bez wkroczenia Wydziału krajowego i jego bezpośredniej opieki mogła być być niekorzystnie dla interesów krajowych załatwioną, musiał Wydział krajowy przy powzięciu decyzji, która w miarę okoliczności, musiała być szybką i nieodwołalną, kierować się intencją Wysokiego Sejmu, wyrażoną zasadniczo w jego dotychczasowych uchwałach. Jak wyżej już nadmieniono, ekspertyzy licznymi i najwybitniejszymi przedstawicielami świata górniczego są tego rodzaju, że bez zarzutu optymizmu, można uważać zobowiązania Wydziału krajowego nietylko za pozbawione wszelkiego ryzyka, ale za rokujące znaczne korzyści dla kraju.

Wydział krajowy prosi Wysoki Sejm o przyjęcie tych zarządzeń do zatwierdzającej wiadomości.

Podjętą w sprawozdaniu z 3. września 1909 I.W. 97.971 myśl utworzenia zastępczej Kasy chorych dla wszystkich zajętych przez kraj robotników solnych oraz funduszu zaopatrzenia na starość przygotował Wydział krajowy do zrealizowania na razie tylko co do ubezpieczenia na wypadek choroby, odkładając ubezpieczenie na starość na czas późniejszy, póki obecne zarządzenia nie dadzą pozytywnych wyników.

W ciągu okresu sprawozdawczego zbierano pilnie daty i zestawiano obliczenia w chęci uzyskania materiałów, na których opierając się, możnaby w ramach obowiązujących przepisów prawnych stworzyć własną kasę chorych i przystosować jak najlepiej normy przyszłej instytucyi — a w ten sposób zapewnić swoim robotnikom należytą i jak najskuteczniejszą opiekę w chorobie. Fakt, że przy każdej salinie ma siedzibę lekarz salinarny, którego współdziałania za zgodą krajowej Dyrekeyi Skarbu można będzie użyć, a nie wszędzie lekarz ogólnej kasy chorych jest na miejscu, dalej znaczna liczba naszych robotników, zapewnia

bezpieczeństwo robotników.

zamierzonej kasie rzeczywiste powodzenie z korzyścią dla robotników. Wprowadzenie tej kasy w życie nastąpi w czasie jak najkrótszym.

W dniach od 9. czerwca do 3. września br. wnieśli robotnicy solni do Wydziału krajowego zbiorowe petycje, w których, obok innych postulatów, proszą także o ubezpieczenie nietylko na wypadek choroby ale i starości. Wydział krajowy uważał za stosowne wziąć te prośby pod życzliwą rozwagę. Zapewnienie zabezpieczenia na starość dla naszych robotników, którzy pracują w jednym lokalu z zabezpieczonymi robotnikami salinarnymi, przyczyni się do tego, że będziemy rozporządzali ochotniejszym i przychylniejszym materiałem robotniczym.

Zarząd sprzedaży soli nie przedstawia Wysokiemu Sejmowi na razie w sprawie ubezpieczenia robotników konkretnych statutów lub planów przyszłego ubezpieczenia, pragnie bowiem sprawę jak najdokładniej przestudyować.

Brak ubezpieczenia robotników uzupełnia dziś Zarząd solny dopomaganiem rodzinie bądźto jednorazowymi wydatniejszymi zapomogami w razie śmierci robotnika, bądź też udzielając zasiłków bezzwrotnych w razie choroby w domu robotnika, przyczem nigdy nie odnawia się prośbom o znaczniejsze zaliczki na płacę w celu spłacenia dokuczliwych długów lub ulepszenia gospodarstwa robotników. Zarząd solny bardzo często przedstawia takie wnioski, przez Wydział krajowy stale uwzględniane.

Do ustanowienia osobnego, choćby na razie szczupłego funduszu zaopatrzenia robotników dąży Zarząd solny dlatego, by mając zasoby odpowiednie, mieć wolne ręce w wyborze sposobów ubezpieczenia, bez konieczności krępowania się, dla braku przygotowanych z góry funduszy, tym lub owym typem ubezpieczenia. Z tego powodu pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć wniosek odpowiedniego rozdziału nadwyżki dochodów funduszu solnego.

Zamknięcie
rachunków.

Przedłożone w załączeniu zamknięcie za r. 1912 nie ustępuje pod względem wyniku poprzednim zamknięciom. Zamknięcie za rok 1913, jako za rok powszechnej klęski, która odbiła się i na kosztach przewozu soli, następnie z powodu konieczności zaopatrywania wschodniej części kraju solą kamienną, będzie musiało doznać znacznego uszczerbku.

Personalia.

W r. 1912 zaszły w krajowym Zarządzie sprzedaży soli następujące zmiany personalu: Dnia 18. stycznia zmarł zarządca sprzedaży soli II. klasy, śp. Klemens Czczott, dnia 1. marca 1912. zmarł kontrolor śp. Konrad Majewski, bardzo gorliwy i mimo młodego wieku zasłużony wobec organizacyi sprzedaży soli krajowej urzędnik.

Uchwałą z dnia 4. czerwca 1912 L. 84602 zamianował Wydział krajowy asystenta p. Feliksa Pospiecha kontrolorem, uchwałą z tego samego dnia L. 84604, praktykanta p. Waleryana Kwaśniewskiego zarządcą III. klasy. Uchwałami z dnia 6 grudnia 1912 L. 189.082, 187.710, 189.081, 189.080, 187.707, 187.708 zamianował Wydział krajowy zarządcę III. klasy p. Józefa Krausa, zarządcą II. klasy, praktykantów pp. Zygmunta Bobreka i Józefa Niesiołowskiego zarządcami III. klasy, dyetaryusza p. Leona Windaka i Władysława Michalskiego praktykantami, p. Franciszka Struszkiewicza pisarzem etatowym.

Uchwałą z dnia 18 października 1912 L. 156.530 został przydzielony do Biura solnego adjunkt konceptowy, p. Dr. Juliusz Birkenmaier, mianowany wice-sekretarzem.

Wobec znacznego rozwoju, w jakim się znajduje obecnie krajowy Zarząd sprzedaży soli, wobec tego, że sprawa soli potasowych i związany z tem przewidywany dalszy rozwój sprawy solnej zajmuje i zajmować będzie coraz więcej kierownictwo Zarządu solnego, okazała się potrzeba utworzenia osobnej posady zastępcy kierownika Biura solnego, który by mógł na stałe dzielić się pracą z obecnym kierownikiem.

Od dawna już w czasie nieobecności lub zajęcia zastępuje kierownika urzędnik VIII. rangi, p. Kazimierz Sędzimir, na którym w dwóch ostatnich

latach z powodu zajęcia się kierownika sprawą soli potasowych, ciężyło w bardzo znacznej mierze zastępstwo kierownika i w przyszłości niewątpliwie stale ciążyć na nim będzie.

Jak to już w sprawozdaniu z dnia 4. września 1909 L. 97.971 wykazaliśmy, wzrosła liczba aktów solnych od r. 1904 podwójnie, a ilość sprzedawanej soli i ruch pieniężny o trzecią część. Już więc dotychczasowy rozwój dowodzi potrzeby wzmocnienia sił w kierownictwie biura, aby ułatwić mu nie tylko należyty nadzór nad funkcyonowaniem administracyi sprzedaży soli, ale także umożliwić inicjatywę, od której rozwój takiego przedsiębiorstwa, jak solne, w bardzo znacznym stopniu zależy.

Ponieważ w krajowym Biurze sprzedaży soli znajdują się posady VIII. rangi, jak rachmistrz i starsi zarządcy biur prowincjonalnych, jest Wydział krajowy zdania, że zastępca kierownika powinien dla powagi i znaczenia swego stanowiska mieć rangę przynajmniej o jeden stopień wyższą od tej rangi.

Obecnie funkcyonujący zastępca kierownika, p. Kazimierz Sędzimir, zbiegiem okoliczności, pomimo swojej sumiennosci w pełnieniu obowiązków i dokładnej znajomości sprawy solnej i jej organizacyi, od lat blisko ośmiu nie miał podwyższonej płacy nawet o kwotę normalnego pięciolecia.

Wobec tego przyznał Wydział krajowy uchwałą z dnia 11. listopada 1913 LW. 197.247. p. Kazimierzowi Sędzimirowi, jako zastępcy kierownika Biura solnego rangę VII.

Kierownik krajowego Zarządu sprzedaży soli, radca Wydziału krajowego p. Dr. Stanisław Miziewicz, służy na tej posadzie lat jedenaście, tj. od dnia 7. października 1902. Wobec skutecznej, gorliwej i wytrwałej pracy p. Miziewicza, która zaznaczyła się tak pod każdym względem pomyślnym rozwojem powierzonego mu działu służby krajowej, pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć wniosek, aby Wysoki Sejm raczył przyznać p. Miziewiczowi ad personam i na rachunek funduszu solnego rangę piątą z prawami przysługującymi tej randze w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. lutego 1912.

Wydział krajowy wnosi :

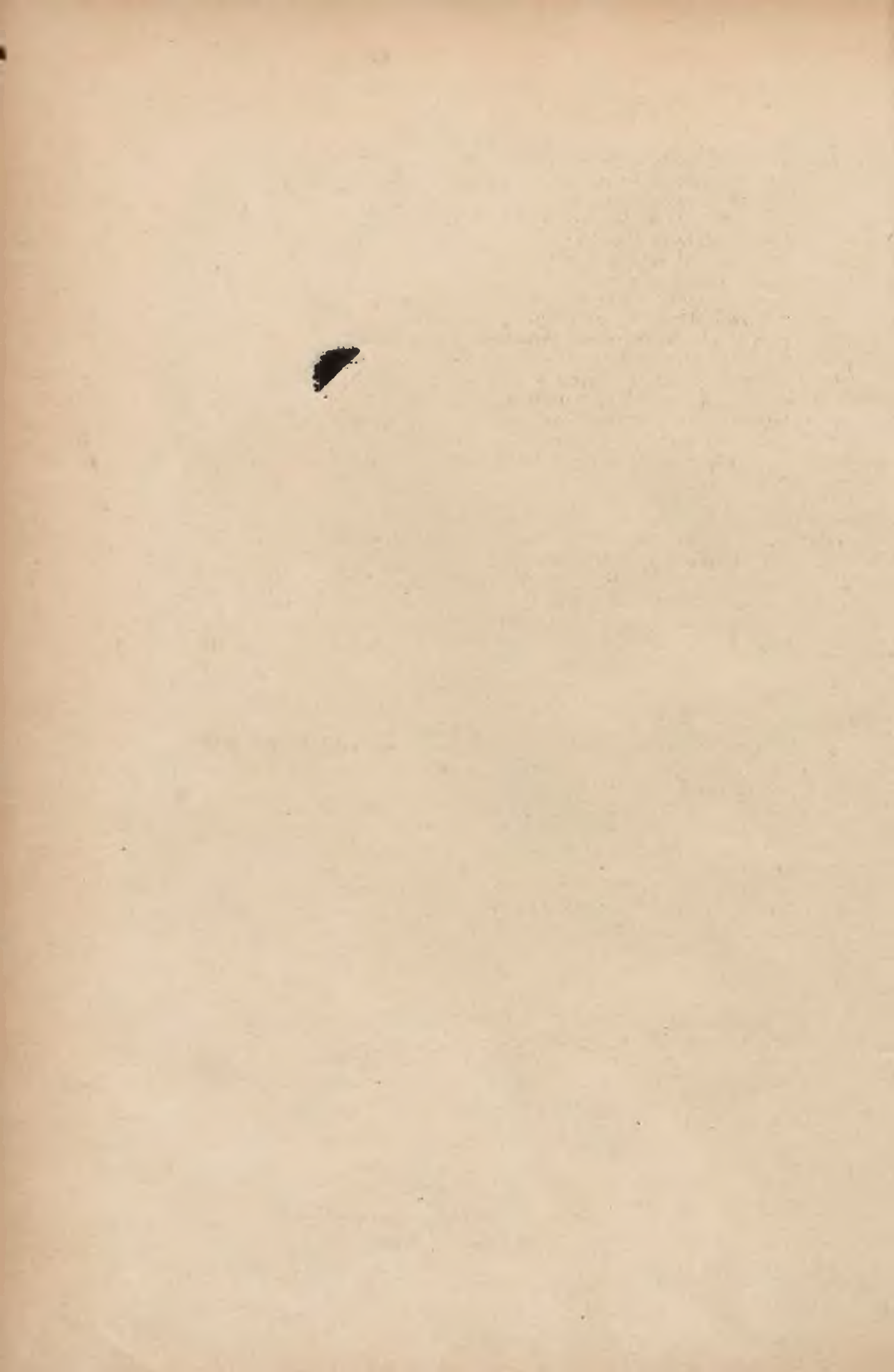
Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11 listopada 1913 L. 172.509 do wiadomości a zarazem udziela mu absolutoryum z rachunków krajowego funduszu solnego za r. 1911 i r. 1912.
2. Nadwyżkę dochodów będzie Wydział krajowy począwszy od r. 1913 rozdzielał w ten sposób, że jedną trzecią część udzieli do funduszu rezerwowego, jedną trzecią do funduszu emerytalnego urzędników krajowego Zarządu sprzedaży soli, jedną trzecią zaś do funduszu zaopatrzenia robotników.
3. Sejm przyznaje p. Dr. Stanisławowi Miziewiczowi, radcy Wydziału krajowego i kierownikowi krajowego Zarządu sprzedaży soli, rangę piątą z prawami przysługującymi tej randze w myśl uchwały sejmowej z dnia 14. lutego 1912.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy :
Gołuchowski w. r.

Sprawozdawca :
Dr. Władysław Jahl w. r.
Członek Wydziału krajowego.

ALEGATY.

Zamknięcie rachunku zysków

Winien

Fundusz sprze-

	K		gr.		K		gr.	
S t r a t y.								
Za zakupno soli warzonki	9,546.933	06						
" " " kamiennej	3,335.688	10						
" " " bydłowej	150.573	99						
" " " kainitu	216.521	50						
	13,249.716	65						
" kainit dany stacyom doświadczalnym i spółkom torfowym					3.243	10		
" place					121.097	35		
" wynagrodzenie urzędników kasy krajowej za prowadzenie głównej kasy solnej					1.860	—		
" remuneracye i zapomogi urzędników, służby kolejowej i pocztowej					19.317	—		
" koszty podróży i zastępstwa urzędników					25.873	41		
" potrzeby kancelaryjne i czynsze					15.562	77		
" porta i telegramy					8.020	79		
" stemple do weksli					17.162	—		
" koszty spedycyi					1,209.353	12		
" najem i utrzymanie magazynów					11.634	27		
" koszty przewozu soli i dostawa drutu, worów i maszynek					522.363	34		
" ubezpieczenie realności i robotników					8.964	85		
" bonifikacye					3.806	41		
" rozmaite wydatki					13.339	39		
" kupno i utrzymanie maszynek					10.717	08		
" urządzenie biur					5.994	21		
" straty na magazynowaniu soli, rozprószka i deputat					4.460	67		
" wory					19.071	50		
" odpisanie zaliczki zmarłego urzędnika					560	—		
Nadwyżka dochodu z roku 1911.					110.874	69		
					2.133.275	95		
Fundusz emerytalny.								
Stan funduszu emerytalnego z dniem 31. grudnia 1911, wynosił:								
w efektach	493.472	52						
Razem	493.472	52						

i strat z dniem 31. grudnia 1911. r.

daży soli.

Ma

Z y s k i.

	K	gr.	K	gr.
Nadwyżka dochodu z roku 1910.			863	96
Za sprzedaży soli warzonki	10,670.661	90		
„ „ „ kamiennej	3,821.252	13		
„ „ „ bydłowej	161.331	73		
„ „ „ kainitu	248.398	49		
	14,901.644	25	1,651.927	60
Za grzywny pieniężne od zastępców				622 11
„ zwroty kosztów załadowania				2.615 60
„ sprzedane tablice				29 76
„ rozmaite dochody				5.543 72
Z odsetek od kredytów i papierów wartościowych				471.673 20
			2,133.275	95

Fundusz rezerwowy.

Stan funduszu rezerwowego z dniem 31. grudnia 1911 wynosił: w efektach	349.514	96
Razem	349.514	96

Zamknięcie rachunku zysków

Winien

Fundusz prze-

	K	gr.	K	gr.
S t r a t y.				
Za zakupno soli worzonki	9,632.567	—		
„ „ „ kamiennej	3,190.629	35		
„ „ „ bydłęcej	153.372	38		
„ „ „ kainitu	213.449	60		
	13,190.018	33		
„ kainit dany stacyom doświadczalnym i spółkom tofowym			7.385	66
„ płace			131.496	53
„ wynagrodzenie urzędników kasy krajowej za prowadzenie głównej kasy solnej			2.995	—
„ remuneracye i zapomogi urzędników, służby kolejowej i pocztowej			21.150	—
„ koszta podróży i zastępstwa urzędników			26.087	32
„ potrzeby kancelaryjne i czynsze			13.087	19
„ porta i telegramy			7.537	02
„ stemple do weksli			17.434	—
„ koszta spedycyi			1,169.764	30
„ najem i utrzymanie magazynów			9.900	68
„ koszta powozu soli i dostawa drutu, worów i maszynek			556.926	38
„ ubezpieczenie realności i robotników			15.121	44
„ bonifakacye			2.735	04
„ rozmaite wydatki			67.320	99
„ kupno i utrzymanie maszynek			8.370	02
„ urządzenie biur			12.517	61
„ straty na magazynowaniu soli, rozprószka i deputat			5.219	96
„ wory			13.709	36
„ odpisanie zaliczki zmarłego urzędnika			330	—
Nadwyżka dochodu z roku 1912			114.247	54
			2,203.336	04
Fundusz emerytalny.				
Stan funduszu emerytalnego z dniem 31. grudnia 1912 wynosił:				
w efektach	573.229	59		
Razem	573.229	59		

i strat z dniem 31. grudnia 1912. r.

daży soli.

Ma

	K		gr.		K	gr.
Z y s k i.						
Nadwyżka dochodu z roku 1911					874	69
Za sprzedaży soli warzonki	10,773	189	86			
" " " kamiennej	3,675	448	50			
" " " bydłowej	168	689	23			
" " " kałnitu	244	916	34			
	14.862	243	93		1,672	225 60
Za grzywny pieniężne od zastępców					656	33
" zwroty kosztów załadowania					1750	94
" sprzedane tablice					6	36
" rozmaite dochody					1499	31
Z odsetek od kredytów i papierów wartościowych					526	322 81
					2,203	336 04
Fundusz rezerwowy.						
Stan funduszu rezerwowego z dniem 31. grudnia 1912 wynosił:						
w efektach	420	346	89			
Razem	420	346	89			

krajowego funduszu ze sprzedaży soli za lata 1911 i 1912.

W y d a t k i.

P o s z c z e g ó l n i e n i e	1911.		1912.		Więcej		Mniej	
	K	gr.	K	gr.	K	gr.	K	gr.
Za kaitit dany stacyom doświadczalnym i spółkom torfowym	3.243	10	7.385	66	4.142	56		
„ stemple od wekli	17.162	—	17.434	—	272	—		
„ koszta spedycyi	1,209.353	12	1,169.764	30			39.588	82
„ najem: budowę i utrzymanie magazynów	11.634	27	9.900	68			1.733	59
„ płace	121.097	35	131.496	53	10.399	18		
„ honorarium urzędników kasy krajowej, jako kasy solnej	1.860	—	2.995	—	1.135	—		
„ remuneracye urzędników i służby	19.317	—	21.150	—	1.833	—		
„ koszta podróży i zastępstwa urzędników	25.873	41	26.087	32	213	91		
„ potrzeby kancelaryjne i czynsze	15.562	77	13.087	19			2.475	58
„ porta telegramy i telefon	8.020	79	7.537	02			483	77
„ koszta przewozu produktów solnych, oraz drutu, worów i maszynek	522.363	34	556.926	38	34.563	04		
„ ubezpieczenie realności, zapasów soli i robotników	8.964	85	15.121	44	6.156	59		
„ podatek od kuponów i stemple do rachunków	1.256	27	1.362	65	106	38		
„ koszta stempli, podań, planów, honorarium syndyka	1.039	77	1.062	33	22	56		
„ opał, światło i sprzątanie biur	1.751	83	3.297	14	1.545	31		
„ zakupno książek i druków manipulacyjnych	708	12	442	24			265	88
„ koszta manipulacji i prowizyi pocztowej kasy oszcz. i koszta druków czekowych	3.573	56	3.501	78			71	78
„ rozmaite wydatki i rezerwa na pokrycie różnic kursowych	1.250	53	50.954	17	49.703	64		
„ urządzenie biur (inwentarz)	5.994	21	12.517	61	6.523	40		
„ zakupno i utrzymanie maszynek	10.717	08	8.370	02			2.347	06
„ formy na sól i płachty nieprzemakalne	937	31	1.251	18	313	87		
„ roboty introligatorskie i stolarskie	573	—	1.802	49	1.229	49		
„ bonifikacye	3.806	41	2.735	04			1.071	37
„ wory	19.071	50	13.709	36			5.362	14
Koszta druków i ogłoszeń	2.237	77	3.631	62	1.393	85		
Odpisanie zaliczki	560	—	330	—			230	—
Sensalne Banku krajowego	11	23	15	39	4	16		
Straty na magazynowaniu i przewożeniu soli bydłęcej, roprószka i deputat	4.460	67	5.219	96	759	29		
	2,022.401	26	2,089.088	50	120.317	23	53.629	99
W r. 1912 więcej o	66.687	24					66.687	24

